

Journal of Resistance Literature
Faculty of Literature and Humanities
Shahid Bahonar University of Kerman
Year 13, No. 25, autumn/winter 2022

From Narrative to Metanarrative: An Investigation of the Translator's Ideology in the Translation of the Novel “Journey to Heading 270 Degrees”

Fatemeh Ghaderi Bafti^{1*}

1. Introduction

The unity of narratology and translation has given a new perspective to translations in how characters see the world and how their perspectives are reflected, the order of events, rhythm, focalization, and degree of specification in the story all and all become meaningful in another language. Narratology goes even beyond this and can build a bridge between linguistic elements and translator's ideology and turn into a metanarrative when it goes beyond linguistic, cultural, and geographical boundaries and is integrated with translators' ideology and reshaped in accordance with the structural beliefs of the target culture. This matter can be of high importance in translating critical texts, such as war texts since war is a reflection of culture and heroism of a country and engrosses the political, cultural, and religious identity of that country and realism is the main feature of texts belonging to this genre, thus the way of its reflection through the lens of translation can raise concerns.

1. Methodology

In the present study, the ideology of the American translator, Paul Sprachman, in the English translation of the novel “*Journey to Heading 270 Degrees*” written by Ahmad Dehghan was investigated. Adopting Pekannen's (2010) model of narratology, this study ties linguistic elements to narratological elements through a comparative analysis between source and target narratives, analyzing prefaces, interviews,

---

¹ Corresponding author: Ph.D. Candidate of TEFL, Faculty of Foreign Languages, Islamic Azad University of Central Tehran Branch, Tehran, Iran, Email: Fatemeh.ghaderib@yahoo.com

reports, and news, then, it investigates into the ideology of the translator, thus connecting narrative elements to metanarrative.

۲. Discussion

Four main types of shifts were found which affected narratological elements in this study; shifts of expansion-addition characterized Iranian troopers differently. In English translation, Naser and his comrades have a concern for money, smoking and thinking about satisfying their worldly desires, this is while the Persian novel that Ahmad Dehghan wrote based on his personal experience in the war has not depicted such a picture for Persian language readers. Amongst the elements that the American translator has deleted from the translated text were Iraq's strategy in using chemical weapons to destroy Iranian troopers, the name of Hoveyzeh, the city of Ahvaz, how Naser, the protagonist of the story, became injured, the inappropriate quality of the roadside clinics, and the scene of one trooper's shell shock, were examples of shifts of contraction-deletion, such eliminations, which have mainly ideological roots, portray a different picture of the Iran-Iraq War for English language readers, an equal war without chemical weapons! There were also miscellaneous shifts in the English translation that revealed the distortion of some parts of the Persian novel that misrepresented Islam and Shi'ism and might cause misinterpretation for English readers who might have little acquaintance with Islam and the philosophy behind that, finally, shifts of order that changed chronologically the order of presentation of some events such as prioritizing school over the front and other stuff over saying prayers.

۳. Conclusion

Analyzing critically and comparatively linguistic elements presented in the source and target narratives as well as interviews, prefaces, available reports and news, the researcher came to this conclusion that linguistic shifts of expansion-addition, contraction-deletion, and miscellaneous cases that affected the narratological element of the degree of specification and shifts of order that affected the narratological element of the order of presentation were mainly influenced by the translator's ideology. An ideology that sees the Iran-Iraq War, the same as other wars, detached from epic, political and religious philosophy. Through this separation shedding light on the story, characters' sight becomes worldly and mundane, and human values, senses of friendship, devotion, and sacrifice and patriotism

disappear, some realities become concealed or distorted, and some priorities change their positions, and this itself may be just the begging to enter into a metanarrative that can be a topic of discussion for future research.

Keywords: Translator's ideology, Order of presentation, Degree of specification, Journey to Heading 270 Degrees, Metanarrative.

References

Afzali, K. (2020). Reframing Iran's discourse of war in the English translation of Iranian war literature: The case of one woman's war: Da (Mother). *Babel*, 66 (1), 70-95.

Baker, M. (2005). Narratives in and of translation. *SKASE Journal of Translation and Interpretation*, 1(1), 4-13.

Calzada-Pérez, M. (2003). *Apropos of ideology*. Manchester: St. Jerome.

Dehghan, A. (1393). *Degree to Heading 270 Degrees* (20th ed.). Tehran, Iran: Sooremehr Publication House.

Dehghan, A. (2006). *Degree to Heading 270 Degrees* (P. Sprachman, Trans.). Costa Mesa, California: Mazda Publication House. (Original work published 1996)

Farahzad, F. (2012). Translation criticism: A three dimensional model based on CDA. *Journal of Translation Studies*, 9(36), 27-44.

Farahzad, F., & Parham, F. (2014). Baker's narrative theory examined in the postmodern theory of Lyotard. *Journal of Translation Studies*, 12(46), 28-40.

Fawcett, P. (2003). The manipulation of language and culture in film translation. In M. Calzada Pérez (Ed.), *Apropos of ideology: Translation studies on ideology – ideologies in translation studies*. Manchester: St. Jerome.

Ghaderi Bafti, F. (2020). Change of point of view in translation of the works of Holy Defense. *Journal Of Sacred Defense Literature Bi-quarterly Shahed University*, 4 (2), 75-86. [in Persian]

Haghani, Z. (2018, September 27). Dehghan involved honesty in fictional language by getting away from clichés (265639). Iran's book News Agency. <https://www.ibna.ir/vdcipwar3t1aqq2.cbct.html> [in Persian]

Hatim, B. (2000). *Communication across cultures: Translation theory and contrastive text linguistics*. University of Exeter Press: Exeter.

- Jame Jam Alborz. (2019, July 14). An acquaintance with Authors of Alborz Province (1398/215599). <https://jamejamalborz.ir/home/NewsInfo/215600#> [in Persian]
- Mansuri Khuzestani, Z. (1393). *The role of Hoveyzeh in the Imposed War*. (Published master's thesis). Chamran University, Ahvaz, Iran. [in Persian]
- Mason, I., & Hatim, B. (2014). *Discourse and the translator*. London: Routledge.
- Pekkanen, H. (2010). *The duet of the author and the translator: Looking at style through shifts in literary translation* (Published Doctoral dissertation). University of Helsinki, Helsinki, Finland.
- Rahimi, F., & Riasati, M. J. (2011), Translation and manipulation: A critical discourse analysis case Study. *Elixir Ling. & Trans*, 41, 5785-90.
- Rashidi, L. (2015). *The structural analysis of ten Holy Defense short stories by female writers* (Unpublished master's thesis). Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. [in Persian]
- Sarshar, M. (2017, July 2). A discussion with thirty foreign authors and twenty-two translators/ Sprachman's point of view about the war and Ahmad Dehghan. Fars News. <http://fna.ir/Z6CMMS> [in Persian]
- Seyyed Kashani, S. N. (2013). *A comparative study of components of literatures of Holy Defense of Iran and World War II* (Unpublished master's thesis). Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. [in Persian]
- Sharifi Tarazkahi, H., & Modares Sabzevari, S. (2016). Use of chemical weapons in the Iraq-Iran war under the perspective of international criminal law. *Public Law Research*, 18(52), 129-152. [in Persian]
- Vaezian, H., & Ghaderi Bafti, F. (2019). On optional shifts in translation from Persian into English. *Vertimo studijos*, 120, 150-164.
- Vaezian, H., & Ghaderi Bafti, F. (2019). Translation shifts and narratology: a case study of journey to heading 270 degrees. *Elixir Ling. & Trans*. 133, 53569-72.
- Van Dijk, T. (2000). New(s) racism: A discourse analytical approach. In S. Cottle (Ed.), *Race, racism and the mass media*. Milton Keynes: Open University Press.
- Young Journalists Club, (2013, September 24). With authors of Holy Defense/ who is Ahmad Dehghan? (4562340). <https://www.yjc.news/00J8s8> [in Persian]

Yousefi, M., & Ahmadi Varzaneh, T. (2012, December 25-26). *Criticism and analysis of the reflection of the theme of the war in the novel a journey to heading 270 degrees the winner of twenty years of sacred defense storytelling* [Paper presentation]. 6th National Conference on Literary studies 2012, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.
<https://www.sid.ir/fa/seminar/ViewPaper.aspx?ID=42836> [in Persian]

پرویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نشریه ادبیات پایداری

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

دانشگاه شهید باهنر کرمان

سال سیزدهم، شماره بیست و پنجم، پاییز و زمستان ۱۴۰۰

از روایت تا فرا روایت

بررسی ایدئولوژی مترجم در ترجمه رمان «سفر به گرای ۲۷۰ درجه»

(علمی - پژوهشی)

فاطمه قادری بافتی^۱

چکیده

پیوند روایت‌شناسی و ترجمه، نگاهی نو به بررسی آثار ترجمه‌شده داده است از این جهت که چگونگی برگرداندن نگاه شخصیت‌های داستان، نحوه قرار گرفتن رویدادها، ریتم داستان و زاویه دید شخصیت‌ها به زبانی دیگر همه و همه معنا پیدا می‌کنند. روایت‌شناسی از این هم فراتر می‌رود و می‌تواند پلی بین تغییرات زبانشناختی و ایدئولوژی مترجم ایجاد کرده و به یک فرا روایت تبدیل شود. این امر در ترجمه متون حساسی چون جنگ اهمیت دارد؛ زیرا جنگ، منعکس‌کننده فرهنگ و حماسه یک کشور و در برگیرنده هویت سیاسی، فرهنگی و مذهبی آن است و چگونگی بازتاب آن از منظر ترجمه خود می‌تواند نگرانی‌هایی را به همراه داشته باشد؛ بنابراین در پژوهش حاضر ایدئولوژی مترجم آمریکایی، پاول اسپراکمن در ترجمه انگلیسی رمان «سفر به گرای ۲۷۰ درجه» نوشته احمد دهقان مورد بررسی قرار گرفت. در پایان پس از تحلیل یافته‌های به دست آمده در بخش مقدمه، مصاحبه، گزارش و سایت‌های خبری در سایه نتایج حاصل از بررسی مقابله‌ای عناصر زبانشناختی در روایت مبدأ و مقصد، مشخص شد که تغییرات زبانشناختی گسترشی-افزایشی، کاهش-حذفی و متفرقه که بر عنصر روایت‌شناسانه زاویه تشخیص و تغییرات ترتیبی که بر عنصر ترتیب رویدادها تأثیر گذاشتند، عمدتاً تحت تأثیر ایدئولوژی مترجم در ترجمه رمان مذکور بوده‌اند.

واژه‌های کلیدی: ایدئولوژی مترجم، ترتیب رویداد، زاویه تشخیص، سفر به گرای ۲۷۰ درجه،

فرا روایت

^۱. دانشجوی دکتری گروه آموزش زبان انگلیسی، دانشکده زبان‌های خارجی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد

تهران مرکزی، تهران، ایران. رایانامه: fatemeh.ghaderib@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۸/۰۷

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۹/۲۰

۱- مقدمه

یکی از مسائلی که در چند دهه اخیر مورد توجه مترجمان قرار گرفته، مسئله روایت‌شناسی در ترجمه است. روایت معرف زنجیره‌ای از رخدادهاست که در زمان و مکان (فضا) واقع شده است و دارای قالبی مشخص است که این قالب می‌تواند تاریخ‌نگاری، گزارش خبری، خاطره‌گویی، داستان، فیلم و غیره باشد. (ن.ک: سیدکاشانی، ۱۳۹۲: ۱۶)

گاه روایت می‌تواند از این هم فراتر رفته و به یک فراروایت تبدیل شود؛ زمانی که از مرزهای زبانی، جغرافیایی، و فرهنگی فراتر رفته، و با ایدئولوژی و عقاید مترجم یا مفسر آن اثر در آمیخته و مطابق با ساختار فکری جامعه مقصد درمی‌آید. (ن.ک: بیکر، ۲۰۰۵: ۱۱) و (ن.ک: فرحزاد و پرهام، ۲۰۱۴: ۲۸) که این خود راهی است برای جوامع مقصد تا ایدئولوژی و باور خود را نسبت به جوامع دیگر بسط و گسترش دهند و جامعه مبدأ را مطابق با ایده‌های خود در دنیا معرفی کنند. (ن.ک: بیکر، ۲۰۰۵: ۱۱)

در این میان، اهمیت فراروایت در ترجمه ادبیات جنگ یا دفاع مقدس بسیار گسترده خواهد بود، زیرا رئالیسم (واقع‌گرایی) ویژگی لاینفک آن بوده که می‌توان آن را بر خلاف سوررئالیسم (خیال‌گرایی) و یا ایده‌آلیسم (آرمان‌گرایی) در نظر گرفت. (سیدکاشانی، ۱۳۹۲: ۱۲۰)

«ادبیات دفاع مقدس به مجموعه آثاری گفته می‌شود که درون‌مایه و موضوع آن‌ها به مسائل هشت سال جنگ و دفاع مقدس و پیامدها و تبعات آن برگردد.» (سنگری به نقل از رشیدی، ۱۳۹۴: ۲۳)

۱-۱- بیان مسئله

یکی از مسائل تأثیرگذار بر ترجمه روایت، ایدئولوژی مترجم است. هنگامی که باورهای مترجم که بازتابی از ساختار فکری جامعه مقصد است با روایت در می‌آمیزد به یک فراروایت تبدیل شده که از مرزهای زبانی، جغرافیایی و فرهنگی فراتر رفته و آن‌گونه که جامعه مقصد می‌خواهد در دنیا منعکس می‌شود. این امر در ترجمه متون حساسی چون جنگ که مبنایی واقع‌گرایانه داشته و هویت سیاسی، فرهنگی و مذهبی یک کشور را به تصویر می‌کشند، می‌تواند امری نگران‌کننده باشد. اینکه مترجم با اختیار خود دست به تغییر روایت می‌زند،

حال این تغییر اضافه کردن، کم کردن، عوض کردن یا جابه‌جا کردن عناصر زبانشناختی متن روایت باشد، همگی تصویری متفاوت را از دین اسلام، مذهب شیعه و محورهای اصلی جنگ ایران و عراق برای مخاطب غیرفارسی زبان به تصویر کشیده و منجر به سؤ برداشت‌هایی می‌شود. بنابراین با توجه به اهمیت این موضوع، مقاله حاضر بر آن است تا با ایجاد پیوند میان عناصر زبانشناختی و عناصر روایت‌شناسی، نقش ایدئولوژی مترجم را در ترجمه رمان «سفر به گرای ۲۷۰ درجه» مورد بحث و بررسی قرار دهد.

۱-۲- پیشینه تحقیق

پژوهش‌های ارزشمند بسیاری به بررسی روایت و یا ایدئولوژی مترجم در ادبیات دفاع مقدس پرداخته‌اند؛ اما شاید کم‌تر پژوهش‌هایی را بتوان یافت که به بررسی دو مقوله روایت‌شناسی و ایدئولوژی مترجم در پرتو یک فراروایت در ژانر ادبیات دفاع مقدس پرداخته باشند. با این حال از پژوهش‌هایی که نزدیک به پژوهش حاضر هستند، می‌توان به «بازنمایی گفتمان ایران از جنگ در ترجمه انگلیسی ادبیات جنگ ایران» نوشته کتایون افضلی (۲۰۲۰) اشاره کرد. در این اثر، نویسنده به بررسی استراتژی‌های فرامتنی به کارگرفته شده توسط مترجم آمریکایی، پاول اسپراکمن در ترجمه رمان دا به انگلیسی پرداخته است. با به کار گرفتن نظریه روایت، نویسنده نشان می‌دهد که چطور مترجم سعی بر نشان دادن هویت ایران و شیعه به عنوان هویتی جنگجو و ضد آزادی‌خواه داشته است. در پایان یافته‌ها نشان دادند که دستکاری‌های متنی و فرامتنی مطابق با ایدئولوژی مقصد، ایالت متحده آمریکا در رابطه با گفتمان جنگ در ایران بوده است. (افضلی، ۲۰۲۰: ۷۰)

۱-۳- ضرورت و اهمیت

ایدئولوژی مترجم در پژوهش حاضر با نگاه احمد دهقان مورد مقایسه، بحث و بررسی قرار گرفت تا مخاطب بتواند در یک مقایسه تطبیقی، تغییر عناصر روایت‌شناسی را هم‌سو با ایدئولوژی مترجم ببیند، علل و دلایل رویکرد مترجم را بشناسد، نگاه مترجم را در تغییر نگاه رزمندگان و این که مترجم تلاش کرده تا نگاه رزمندگان را زمینی و مادی جلوه دهد، درک و تحلیل کند.

۲- بحث

مطالعه حاضر به بررسی ایدئولوژی مترجم در پرتو عناصر روایت‌شناسانه در روایت ترجمه‌شده جنگ ایران و عراق را از طریق مطالعه موردی «کتاب سفر به گرای ۲۷۰ درجه» به قلم احمد دهقان که از جمله کتاب‌های تاثیرگذار در حوزه ادبیات دفاع مقدس بوده است می‌پردازد. برای شناسایی عناصر روایت، مدل روایت‌شناسی پکنن (۲۰۱۰) اتخاذ شد. مسئله - ای که در ابتدا شایان ذکر است، حضور تغییرات زبانشناختی اختیاری در متن ترجمه شده است:

در امر ترجمه، تغییرات می‌توانند اجباری یا اختیاری باشند... تغییرات اجباری به علت عدم تطابق سیستم‌های زبانی مبدأ و مقصد اتفاق می‌افتد. تغییرات اختیاری ناشی از انتخاب مترجم هستند و ممکن است دلایل گوناگونی در پشت آن‌ها باشد از قبیل سبکی، فرهنگی و ایدئولوژیکی. تغییرات اختیاری که به طور مکرر در متن مبدأ اتفاق می‌افتند از لحاظ ایدئولوژیکی حائز اهمیت می‌شوند. (فرحزاد، ۲۰۱۲: ۳۹-۴۰)

پکنن معتقد است تغییرات اختیاری به مترجم قدرت انتخاب می‌دهند. (پکنن، ۲۰۱۰: ۳۸) او تغییرات گسترشی-افزایشی، کاهش-حذفی، تغییرات متفرقه و تغییر در ترتیب، تغییر در عاملیت، نشانه‌گذاری و ... را در این مقوله از تغییرات قرار می‌دهد و به عناصر روایت‌شناسانه متن متصل می‌کند. (همان به نقل از واعظیان، قادری بافتی، ۲۰۱۹: ۱۶۱) و معتقد است تغییرات زبانشناختی اختیاری که مدام در متن تکرار می‌شوند، می‌توانند بر جنبه‌های روایت-شناسانه متن تأثیر بگذارند. (ن.ک. همان: ۶۰) و فراتر از آن، فرهنگ و ایدئولوژی مترجم را آشکار کنند. (رحیمی و ریاستی، ۲۰۱۱: ۵۷۸۶)

بنابراین، تغییراتی که اطلاعات جدیدی را در سطوح مختلف شامل کلمه، عبارت، بند و جمله به متن مقصد اضافه می‌کنند با عنوان تغییرات گسترشی-افزایشی، تغییراتی که اطلاعاتی را از متن مبدأ کم می‌کنند با عنوان تغییرات کاهش-حذفی و تغییراتی که اطلاعات موجود در متن مبدأ را مورد تحریف قرار می‌دهند تحت عنوان تغییرات متفرقه نام‌گذاری شدند. زاویه تشخیص که به میزان صحت اطلاعات فراهم‌شده توسط مترجم برای خواننده اشاره دارد، تحت تأثیر اینگونه تغییرات اختیاری در ترجمه است. (ن.ک. پکنن، ۲۰۱۰: ۳۱) همچنین می‌توان به تغییرات زبانشناختی ترتیبی اشاره کرد که می‌توانند بر

عناصر روایت‌شناسانه ترتیب رویداد، زاویه تشخیص و ریتم داستان تأثیر بگذارند. (پکن، ۲۰۱۰: ۳۲) که در پژوهش حاضر به بررسی تأثیر این نوع تغییرات بر عنصر ترتیب رویداد و زاویه تشخیص در نگاه ایدئولوژیکی مترجم پرداخته شده است.

۲-۱- تغییرات گسترشی - افزایشی

بعد از جمع‌آوری اطلاعات، مشخص شد ۵۳/۵۹ درصد از ۳۴۱ تغییر اختیاری به‌دست آمده، مربوط به تغییرات گسترشی - افزایشی است که بیانگر اطلاعاتی بودند که مترجم با اختیار خود به متن ترجمه‌شده اضافه کرده است بدون آن که در متن مبدأ اشاره‌ای به آن شده باشد. در ادامه، نمونه‌هایی از تغییرات گسترشی - افزایشی آورده شده است. (ترجمه‌های صورت گرفته در بخش تغییرات گسترشی - افزایشی توسط پژوهشگر مقاله انجام شده است).

چندین جوان در حالی که کتاب هایشان را زیر بغل گرفته‌اند، مشغول قدم زدن از جهت مخالف هستند. وقتی آن زوج را می‌بینند، شروع می‌کنند به پیچ کردن و خندیدن. (ص ۲۳)

کمی دورتر از دره‌ها، پسر بچه‌هایی با سنگ‌هایی در دستانشان به سمت ما حمله می‌کنند، دست‌ها را برافراشته و فریاد می‌کشند تا همزمان هم سنگ‌ها و هم ناسزاهایشان را به طرفمان پرتاب کنند. (ص ۴۹)

سربازی کنار علی ایستاده و در حال کشیدن سیگار است. همانطور که به اطراف نگاه می‌کند به هر سمتی دود آن را روانه می‌کند. من سرفه می‌کنم. علی به من نگاه می‌کند و می‌گوید «چقدر خوب می‌شد اگر مردم به دیگران اهمیت می‌دادند». (ص ۵۰)

او (رزمنده) ملتسانه به چشم‌هایم نگاه می‌کند. او را به گوشه‌ای می‌کشم اما بعد از چند قدم او را به حال خودش رها می‌کنم. مثل ماشینی که هولش داده باشی شروع می‌کند به دویدن. (ص ۱۵۰-۱۵۱)

اگرچه مترجم در مقدمه ترجمه خود، ناصر را شخصیتی توصیف می‌کند که فارغ از مسائل سیاسی و مذهبی و بدون خودخواهی به دیگران خدمت می‌کند (پاول اسپراکمن، ۲۰۰۶: ۱۳) اما همچنان رگه‌هایی از نبود حس انسان‌دوستی در میان شخصیت‌های داستان و در نظر گرفته‌نشدن ارزش‌های انسانی در اثر ترجمه‌شده به واسطه این تغییرات گسترشی - افزایشی مشاهده می‌شود که تغییر در زاویه تشخیص و مادی کردن نگاه شخصیت‌های داستان

را شاید بتوان دستمایه چنین تغییراتی دانست که در ادامه نمونه‌هایی دیگر از این موارد دیده می‌شود.

کمی دورتر، تنه درختی در گرد و غبار قد برافراشته. دخترکی کنار آن ایستاده. موهایش بلند است و در باد تکان می‌خورد. بلوز قرمزرنگ گلداری به تن کرده است. مشتاقانه به ما نگاه می‌کند. با دودلی دستش را بلند می‌کند تا برایمان دست تکان دهد و ناگهان دستش را در بین هوا و زمین نگه می‌دارد. اما ناگهان دستش را کامل بالا می‌آورد و برایمان دست تکان می‌دهد. همانطور که رد می‌شویم گردن کج می‌کنیم تا او را ببینیم. او از ما دور می‌شود اما همچنان از هر پنجره‌ای برایمان دست تکان می‌دهد. (ص ۴۹)

او (علی) من را به داخل هدایت می‌کند. مرد پیری در قسمت صندوق و پسر جوانی پشت پیشخوان ایستاده‌اند و منتظرند تا سفارشان را بگوئیم. علی با شیطنت دستانش را به هم می‌مالد و می‌پرسد گرانترین شیرینی‌هایتان کدام هستند؟ پسر از صاحب مغازه می‌پرسد «کدام یک را باید به آنها بدهم؟» مرد به یکی از انواع شیرینی داخل یخچال اشاره می‌کند. علی از من می‌پرسد، برادر چقدر باید بخریم؟ عمداً جواب او را فوری نمی‌دهم. سپس درحالی که شانه‌هایم را بالا می‌اندازم می‌گویم به تو بستگی دارد. هر چقدر که تو می‌خواهی. علی چشمکی می‌زند و می‌گوید: پنج کیلو لطفاً. معترضانه فریاد می‌کشم: پنج کیلو! مرد پیر فریادی سر پسرک می‌کشد و می‌گوید تا زمانی که تصمیم خود را نگرفته‌اند، هیچ چیز به آن‌ها نده. علی با عجله می‌گوید: سه کیلو، سه کیلو به ما بده. پسرک شیرینی‌ها را درون جعبه‌ای قرار می‌دهد و آن را به رئیسش می‌دهد. مرد پیر آن را وزن می‌کند و با خشم می‌گوید ۴۸۰ تومان. علی ژست مؤدبانه‌ای رو به من می‌گیرد و با لبخندی شروانه می‌گوید نوبت شماست آقای محترم. (صص: ۵۳-۵۲)

راننده‌ای در حالی که نصف بدنش از پیکان بیرون است از مسافران می‌خواهد تا سوار شوند. علی از او می‌پرسد، «کرایه چقدر است؟» «۲۰ تومان» «آیا به همین خاطر اینجا منتظر ایستاده‌ای؟ فکر کرده‌ای که سرگردنه است؟» (ص ۵۳)

عده‌ای از دختران فقیر توجه‌ام را جلب می‌کنند. با آن پوست‌های قهوه‌ای رنگ، پیراهن‌های رنگی به-تن کرده‌اند. در گوش هم پیچ‌پیچ می‌کنند درحالی که توجه‌شان به عابری است که از آنجا می‌گذرد. به نظر می‌رسد مردی ثروتمند باشد. همانطور که نزدیک می‌شود او را تعقیب می‌کنند. حدس می‌زدم این کار را انجام دهند. شگرد آن‌ها همین است. به یک نفر می‌چسبند و ولش نمی‌کنند تا پولش را از او بگیرند. (ص ۲۴۷)

در نتیجه تغییرات زبانشناختی اختیاری می توان به مادی و زمینی شدن نگاه شخصیت های داستان اشاره کرد. همچنین ارزش های انسانی و حس نوع دوستی از جمله مواردی هستند که در روایت ترجمه شده کم رنگ شده اند علی رغم اینکه مترجم در مقدمه کتاب خود آن ها را نقطه قوت کتاب احمد دهقان می شمارد.

۲-۲- تغییرات کاهشی - حذفی

۲۹/۹۱ درصد، تغییرات کاهشی - حذفی در ترجمه یافت شدند. تعداد بالای چنین تغییراتی در ترجمه انگلیسی نشان داد که بسیاری از عناصر زبان شناختی که حامل اطلاعات جدیدی در متن مبدأ بودند از متن مقصد حذف شدند. مثال هایی که در ادامه ذکر شده اند، نمونه هایی از این تغییرات هستند.

دیروز رادیو اعلام کرد دشمن از بمب های شیمیایی استفاده کرده. (ص ۱۲۲)

Yesterday the radio announced that the enemy is using gas!

(ص ۱۴۰)

«یکی از سیاه ترین برگ های تاریخ جنگ، استفاده عراق از سلاح های شیمیایی علیه ایران و علیه کردهای عراق است». (شریفی طراز کوهی و مدرس سبزواری، ۱۳۹۵: ۱۲۹). در نمونه ذکر شده، بمب های شیمیایی در متن مبدأ به گاز در متن مقصد تقلیل پیدا کرده است. این مسئله خود، استراتژی سربازان عراقی را برای از بین بردن رزمندگان پنهان می کند. اینکه «دولت عراق در طول جنگ علیه ایران، برخلاف تعهدات بین المللی و در نقض آشکار قواعد حقوقی حاکم بر مخاصمات مسلحانه، اقدام به تهیه و تولید و انبارداری و استفاده مکرر از سلاح های شیمیایی کرده است». (شریفی طراز کوهی و مدرس سبزواری، ۱۳۹۵: ۱۲۹)

بوی پهن، حجم اتاق را پر کرده. (ص ۲۳۹)

مورد بالا وضعیت درمانگاه های بین راهی رزمندگان را توصیف می کند که از متن مقصد حذف شده است.

با هر دو دست صورتم را می گیرم و زانو می زنم. لب و دهانم سر می شود. مزه شوری را با نوک دهانم می چشم. (ص ۲۲۳)

انگشت رو زبانم می کشم. نمی دانم سالم است یا نه. برمی خیزم و خودم را دولادولا می کشم عقب. (ص ۲۲۴)

تمام نمونه‌هایی که نشان می‌دهند ناصر چگونه مجروح می‌شود از متن مقصد حذف شده‌اند. زیر لب می‌گوید: رضا، رضا، کریم ... رضا، کریم. ما داریم می‌ریم تو باغ اونا، شما کبوتر رو بفرستین، کبوتر رو بفرستین. (ص ۲۲۴)

نمونه بالا توصیف حال رزمنده‌ایست که موجی شده و مترجم آن را از ترجمه حذف کرده است. همچنین از دیگر موارد حذف شده از ترجمه رمان که به نوعی حس نوع دوستی را در شخصیت‌های داستان نشان می‌داد، می‌توان اشاره کرد به:

حاج نصرت به‌ام می‌گوید: مجروح‌هارو بردار ببر ... قاسم، قاسم، زود باش، مجروح‌هارو بردارین ببرین. (ص ۲۲۵)

راه می‌افتیم، هرکس به دیگری کمک می‌کند. (ص ۲۲۵)

یاد جنازه‌های پراکنده در سنگرها می‌افتم و آتشباران دشمن. (ص ۲۰)

همچنین می‌توان به حذف شدن نام هویزه اشاره کرد. (واعظیان و قادری بافتی، ۲۰۱۹: ۵۳۵۷۱) که خود بار استراتژیکی به همراه دارد و یادآور محاصره دلخراش رزمندگان ایرانی در منطقه هویزه و بلعیده شدنشان توسط تانک‌های دشمن است. (منصوری خوزستانی، ۱۳۹۳: ۱)

راه بازه. شما می‌تونین برین هویزه... (ص ۱۶۳)

The rat's net is open. Come through... (ص ۱۸۴)

احمد دهقان در رمان «سفر به گرای ۲۷۰ درجه»، این واقعیت را با شیوایی تمام به تصویر می‌کشد. علی از جمله شخصیت‌های اصلی داستان است که در عملیات هویزه به شهادت می‌رسد و پیکرش زیر چرخ دنده‌های تانک تکه‌تکه می‌شود. (صص ۱۶۵-۱۶۴)

در نهایت، ۱۰/۳۱ درصد از ۳۴۱ تغییر، مربوط به مواردی می‌شدند که مترجم اطلاعات بیان- شده در متن مبدأ را به صورت تحریف‌شده در متن مقصد ارائه کرد. مثال‌هایی که در ادامه ذکر می‌شوند، نمونه‌هایی از این نوع تغییرات هستند.

مسعود بلند می‌گوید: علی بیچاره شدی. (ص ۷۶)

Masood shouts, "Ali, you're in love!". (ص ۹۳)

علی طبق معمول در حال اذیت کردن میرزا بود که مسعود خطاب به او گفت: «علی بیچاره شدی» که دلالت به این مطلب دارد که میرزا حتما یکی از همین روزها تلافی می‌کند اما متن مقصد گویای این مطلب است که علی تو عاشق شده‌ای!

روی تابلوی سبزرنگی، درشت نوشته‌اند: برای تضعیف روحیه دشمن با چراغ روشن حرکت کنید. (ص ۸۷)

Written on a green sign in big letters is Safaviyyeh Road. (ص

۱۲۸)

اطلاعاتی که بر روی تابلو نوشته شده در متن فارسی و انگلیسی متفاوت است: برای تضعیف روحیه دشمن با چراغ سبز حرکت کنید، تبدیل شده است به جاده صفویه. همشون منتظرن تا تو بیای. (ص ۳۴)

They're expecting something from you. (ص ۵۰)

«همشون منتظرن تا تو بیای» در متن فارسی تبدیل شده است به «آنها توقع دارند چیزی برای آنها گرفته باشی» در متن انگلیسی.

مولا می‌پسند که لوطیان خوار شوند. (ص ۴۰)

LORD ALI PRESERVE THE DIGNITY OF THOSE WHO
ROB THE RICH TO HELP THE POOR. (صص: ۵۸-۵۹)

ترجمه: مولا علی، حفظ کن منزلت کسانی را که از ثروتمندان می‌دزدند تا به فقرا کمک کنند.

در این مثال، اطلاعات نادرستی از اسلام و سنت شیعه بیان شده است که ممکن است برای مخاطب غیر فارسی زبان که شاید اطلاعات کمی از اسلام داشته باشند خود سؤال برداشت‌هایی را به همراه داشته باشد. (واعظیان و قادری بافتی، ۲۰۱۹: ۵۳۵۷۱)

۲-۴- تغییرات ترتیبی

تغییرات ترتیبی شامل تغییراتی هستند که به موجب آن ترتیب وقایع داستان دچار تغییر می‌شود. (ن.ک. پکنن، ۲۰۱۰: ۳۲). در پژوهش حاضر ۳۵ تغییر ترتیبی مشاهده شد. (واعظیان و قادری بافتی، ۲۰۱۹: ۱۶۱) که در ادامه به ذکر نمونه‌ها و تحلیل ایدئولوژیکی آن‌ها پرداخته شده است.

۲-۵-۱- ایدئولوژی

۲-۵-۱- درباره نویسنده

احمد دهقان متولد ۱۳۴۵ در کرج از داستان‌نویسان معاصر ایرانی است که بیش از ۱۰ داستان و رمان در حوزه‌های بزرگسال و کودک و نوجوان و چندین مقاله پژوهشی تالیف کرده است؛ از جمله آثار شاخص او کتاب‌هایی است که با موضوع دفاع مقدس به رشته تحریر درآورده است. دهقان برای رمان «سفر به گرای ۲۷۰ درجه» جایزه جشنواره بیست سال ادبیات داستانی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و جایزه بیست سال ادبیات پایداری را از آن خود کرد. (حقانی، ۱۳۹۷)

اوایل سال ۱۳۶۱ یعنی درست روز دوم فروردین - به جبهه رفت بدون هیچ آموزش و تعلیمات نظامی! عملیات فتح المبین شروع شده بود و احتیاج به نیرو داشت. پس از آن هم در عملیات بزرگ بیت المقدس به جبهه اعزام شد. بعد از این دو عملیات، مکرر به مناطق جنگی رفت. نزدیک به شصت ماه و تا پایان جنگ در جبهه بود. او در دوازده، سیزده عملیات بزرگ به طور مستقیم حضور داشت و چهار پنج بار مجروح شد تا اینکه پس از پایان جنگ درس خواندن را شروع کرد. (یوسفی و احمدی ورزنده، ۱۳۹۱: ۴)

۲-۵-۲- درباره مترجم

پال اسپراکمن، نایب رئیس مرکز مطالعات دانشگاهی خاورمیانه در دانشگاه راتجرز نیوجرسی آمریکا این رمان را به زبان انگلیسی ترجمه کرده است. در حال حاضر دانشگاه جرج واشینگتن دی‌سی، دانشگاه هاروارد (کتابخانه دانشکده هاروارد MA)، کتابخانه کنگره واشینگتن دی‌سی، کتابخانه UCLA لس‌آنجلس، دانشگاه برکلی کالیفرنیا، دانشگاه ماریلند (دانشکده پارک کالج)

و دانشگاه ورمونت (کتابخانه بیلی هوو برلینگتن) از جمله مراکزی هستند که این کتاب را در دسترس علاقه‌مندان قرار داده‌اند. (باشگاه خبرنگاران جوان، ۱۳۹۲)

او از جمله مترجم‌هایی است که کتاب‌های بسیاری را در زمینه دفاع مقدس ترجمه کرده است. نسخه ترجمه شده کتاب «سفر به گرای ۲۷۰ درجه» را نیز در سال ۲۰۰۶ طی همکاری با انتشارات مزدا در آمریکا به چاپ رساند. مسئله‌ای که شاید ترجمه این کتاب را متمایز از دیگر کتاب‌های ترجمه شده در حوزه دفاع مقدس می‌کند، مخاطبان آن است که عموماً دانشجویان رشته‌های مردم‌شناسی، جامعه‌شناسی، انسان‌شناسی، دانشجویان زبان و ادبیات و علاقه‌مندان فرهنگی خاورمیانه مقیم آمریکا هستند. (اسپراکمن به نقل از سرشار، ۱۳۹۶)

۲-۵-۳- خلاصه داستان

کتاب، داستان ناصر نوجوان رزمنده‌ای است که در جبهه مجروح می‌شود و پس از بهبود، علی‌رغم مخالفت والدین، می‌خواهد مجدداً به جبهه برود. وی پس از کسب رضایت پدر و مادر، همراه دوست خود به جبهه باز می‌گردد. برای آمادگی شرکت در عملیات کربلای پنج در جبهه شلمچه به اردوگاه تاکتیکی فرستاده می‌شود. در آغاز عملیات به زحمت از فرمانده برای رفتن به خط مقدم رضایت می‌گیرد. پس از مشقات زیاد و قرار گرفتن در محور شلیک گلوله‌های دشمن، درحالی که از دسته آنها فقط پنج نفر باقی مانده است به دستور فرمانده به طرف جاده بصره - شلمچه، گرای ۲۷۰ درجه، محلی که تانک‌های دشمن در آن مستقر هستند، حرکت می‌کنند. با وجود شلیک به تانک‌ها و پیوستن گروهانی دیگر به آن‌ها در اثر پیشروی نیروهای دشمن عقب‌نشینی کرده و او و دوستش در محاصره قرار می‌گیرند و پس از شهادت دوستش، به کمک نیروهای ایرانی از محاصره نجات می‌یابد. بعد در کانال زوجی مجروح می‌شود و به بیمارستان انتقال می‌یابد و پس از بهبود، باز برای شرکت در عملیات به جبهه برمی‌گردد. (جام جم البرز، ۱۳۹۸)

۲-۵-۴- مفهوم ایدئولوژی

ایدئولوژی نشانگر طرز فکر، روش‌های ارزیابی و طریقه رفتار است که با عنوان هنجار بر یک جامعه ناظر است. (کالزادا پرز، ۲۰۰۳: ۵) همچنین می‌توان ایدئولوژی را مجموعه‌ای از باورها و ارزش‌ها دانست که اطلاعاتی را درباره دیدگاه فرد یا نهاد نسبت به جهان به مخاطبان خود می‌دهد و از این طریق به آنها در درک حوادث، واقعیات و ... کمک می‌کند. (میسن،

دیگر اینکه ایدئولوژی مرتبط است با ایده‌های نظام‌مند بخصوص با ایده‌های اجتماعی، سیاسی و مذهبی که توسط یک جنبش اجتماعی و گروهی در جامعه نشر پیدا می‌کند. حتمی ارتباط بین ایدئولوژی و زبان را در نظر می‌گیرد از این جهت که زبان وسیله‌ای می‌شود برای بیان ایدئولوژی. (حتیم، ۲۰۰۰: ۲۱۸) حال این که در ترجمه پای زبان دیگری به میان می‌آید، ایدئولوژی مترجم اهمیتی خاص پیدا می‌کند. به گفته فاست در طول قرن‌ها، افراد و نهادها باورهای شخصی خودشان را برای گذاشتن تأثیری به خصوص در ترجمه اعمال کردند. (فاوست، ۲۰۰۳: ۱۰۷)

۲-۵-۵- بررسی ایدئولوژی مترجم در ترجمه رمان «سفر به گرای ۲۷۰ درجه»

اسپراکمن در مصاحبه خود درباره رمان «سفر به گرای ۲۷۰ درجه» می‌گوید:

من زیاد تفاوتی میان جنگ‌ها نمی‌بینم. نتیجه هر دو کشت و کشتار است؛ اما در این کتاب چیزی جالب است. صحنه‌های جنگی هم زیبایی دارند، هم زشتی. در این کتاب نوعی زیبایی وجود دارد. تلقی کسانی که در جنگ ایران و عراق شرکت کردند، چه فرماندهان و رهبران و چه سربازان، این بوده که الگوی خودشان را از یک پیشینه تاریخی، مذهبی، اعتقادی گرفته‌اند. آقای دهقان استثنا این حرف‌ها را در رمانش نمی‌زند. او مخالف این حرف‌هاست. (اسپراکمن به نقل از سرشار ۱۳۹۶)

او همچنین درباره نگاه احمد دهقان اینطور می‌گوید که:

او در این جنگ شرکت کرده و بر اساس دیده‌های خودش داستان را نوشته. جنگ برای او یک پدیده جامعه‌شناختی است تا یک پدیده سیاسی و این است که برای دانشجویان ما که جامعه‌شناسی، انسان‌شناسی و مردم‌شناسی می‌خوانند، جالب است. (اسپراکمن به نقل از سرشار ۱۳۹۶)

در پاسخ به خبرنگار که می‌پرسد چطور ممکن است پدیده جنگ ایدئولوژیک باشد در حالی که شخصیت‌ها واکنش ایدئولوژیکی ندارند، مترجم می‌گوید:

درست است که ماهیت ایدئولوژیکی داشته، اما غیر از آن، بچه‌هایی عادی در این جنگ شرکت کردند و این کتاب نشان می‌دهد که همه آن‌ها شیفته شهید، یعنی فرهنگ شهیدپروری نبوده‌اند. قهرمان داستان در آخر کار زنده می‌ماند و این به من نشان می‌دهد که شهید نشده و عاشق شهادت نبوده. سنگر بعدی‌اش دانشگاه است. می‌خواهد زندگی‌اش ادامه پیدا کند. این به نظر

من جالب است؛ چون اکثر دانشجویان ما فکر می‌کنند که ایرانی‌ها و مردم خاورمیانه به‌طور کلی، علاقه دارند که شهید بشوند ... (اسپراکمن به نقل از سرشار ۱۳۹۶)

این صحبت مترجم قرابت دارد با تغییر زبانشناختی ترتیبی که بر عنصر ترتیب قرار گرفتن رویدادها تأثیر گذاشت. (واعظیان و قادری بافتی، ۲۰۱۹: ۱۵۷)

در مثالی که در ادامه آمده است در روایت ترجمه‌شده، علت رفتن ناصر، قهرمان داستان به جبهه، موفق نشدن وی در امتحانات و مجبور شدن به رفتن به جبهه بیان شده است. (قادری بافتی، ۱۳۹۹: ۸۳)

Study, study hard son, so you'll be accepted to college. At least don't fall behind other people's kids, so they won't say you failed and had to go to the front (p. ۲۸).

ترجمه: بخون، سخت درس بخون پسر تا دانشگاه قبول شی. اقل کم از بچه‌های مردم عقب نمی‌افتی و نمیگن تو قبول نشدی و مجبور شدی بری جبهه.

درحالی که در روایت مبدأ، علت درس‌نخواندن ناصر رفتن به جبهه تلقی شده است که می‌توان اینطور برداشت کرد که در روایت انگلیسی اولویت درس بر جبهه و در روایت فارسی اولویت جبهه بر درس نشان داده شده است.

بخون، بخون بابا تا قبول شی، اقل کم از بچه‌های مردم عقب نیفتی و نگن رفت جبهه، درس نخوند (ص ۱۴).

همچنین می‌توان اشاره کرد به نگاه احمد دهقان به ناصر، قهرمان و راوی داستان: رمان «سفر به گرای ۲۷۰ درجه» حکایت ناصر است. ناصر در ابتدا محصلی است که به امتحانات خود می‌اندیشد، ولی در مراحل بعدی مخاطب درمی‌یابد دغدغه اصلی ذهن او چیز دیگری است؛ یعنی رفتن به مناطق جنگی و شرکت در عملیات جنگی. (کتاب‌نیوز به نقل از یوسفی، احمدی و رزانه، ۱۳۹۱: ۵)

حقیقت نام ناصر برگرفته از نام یک دوست است. دوستی که رابطه صمیمی با احمد دهقان داشته. می‌گوید غمناکترین جای جبهه آن شبی بود که ناصر شهید شد خودم نیز مجروح شدم. (زاهدی مطلق به نقل از یوسفی و احمدی و رزانه، ۱۳۹۱: ۷)

همچنین در مفهوم نماز:

علی از دور می‌آید. این را از آن‌جایی می‌فهمم که از کنار هر سنگری که می‌گذرد، متلکی می‌پراکند و خودش بلند می‌خندد. سر می‌رسد و خودش را از شیب دژ می‌کشد بالا و تا حال و روزمان را می‌بیند با تعجب می‌گوید: «تا حالا خواب بودین؟! یه وقت نترکین؟!» لبخندی تحویلش می‌دهم و می‌پرسم: «چه خبر؟»

می‌گوید: «بعد نماز می‌ریم. امشب باید کار کنیم.»

که در رمان انگلیسی به صورت «We're going to pray later» نماز را بعدا خواهیم خواند ترجمه شده است.

همچنین در این تغییر رویداد در روایت فارسی، احمد دهقان نماز را در اولویت قرار داده؛ درحالی که در روایت انگلیسی، کار مقدم دانسته شده است.

مسئله دیگر این است که مترجم تصویر شهادت را جدا از مسائل سیاسی و مذهبی بیان می‌کند، او احمد دهقان و درس‌های به تصویر کشیده شده از دوران رزمندگی‌اش را نه از حوزه سیاسی و مذهبی بلکه از دریچه اجتماعی و زیبایی‌شناسی نگاه می‌کند. (پاول اسپراکمن، ۲۰۰۶: ۱۴-۱۵) و حس نوع دوستی را حس قالب بر داستان می‌داند. (پاول اسپراکمن، ۲۰۰۶: ۱۳)

او معتقد است ناصر به خاطر یکی از هم‌زمانش (علی) به جبهه بازمی‌گردد نه به خاطر حس میهن‌پرستی، بلکه به خاطر حس نوع دوستی به نظر او اعزام شدن ناصر به جبهه چندان در گرو مسائل ایدئولوژیکی نبوده است. ناصر در می‌یابد که تمام دوستان و خاطراتش در جبهه است و همین باعث بازگشت او به جبهه می‌شود. او در نهایت زنده از جبهه باز می‌گردد نه به عنوان یک قهرمان تشنه به خون بلکه به عنوان کسی که بدون خودخواهی به دیگران خدمت می‌کند. (ن.ک پاول اسپراکمن، ۲۰۰۶: ۱۳)

این در حالی است که حس نوع دوستی و میهن دوستی در اثر احمد دهقان مکمل همدیگر هستند. به عنوان مثال، مترجم، مارش نظامی را که از تلوزیون و بلندگوها پخش می‌شود، ناخوشایند در نظر می‌گیرد. (ن.ک پاول اسپراکمن، ۲۰۰۶: ۱۳) که شاید نتوان آن را برابر با توصیفات احمد دهقان دانست در روایت احمد دهقان گویی مارش نظامی هم نقشی در حس و حال ناصر داشت، زیرا که او را همراه با خود به خاطراتش در جبهه می‌برد:

نمی‌دانم چه بگویم. خداحافظی می‌کنم و برمی‌گردم. سر چهارراه، چادر جمع‌آوری کمک به جبهه است. دو نفر خزیده‌اند تو چادر. برف می‌بارد رو بقیچه‌های رنگارنگی که مردم آورده‌اند و روی هم تلمبار شده. ضبط صوت، مردم را برای کمک به جبهه تشویق می‌کند. (ص ۱۱)

در روایت انگلیسی کلمه تشویق encourage به صورت urge به معنی تحریک کردن ترجمه شده است. در دیکشنری کیمبریج فعل urge به معنی:

“to strongly advise or try to persuade someone to do a particular thing”
آمده است که به معنای شدیداً نصیحت کردن یا متقاعد کردن کسی برای انجام کاری بیان شده است.

صدای تلوزیون بلند است: مارش حمله پخش می‌کند و اطلاعیه اعزام به جبهه را می‌خواند. این تنها صدایی است که تو خانمان بلند است. چشم‌هایم را می‌بندم. ماشین تبلیغات از انتهای خاکریز مارش عملیات پخش می‌کرد. حسین را کشیدم کنار خاکریز ... (ص ۱۹)

که قسمت خط کشیده شده به صورت:

This is the only sound in the house

ترجمه: این تنها صدا در خانه است.

که نشانگر حذف صفت بلند از روایت فارسی است که خود می‌تواند باری هیجانی - احساسی داشته باشد.

۳- نتیجه‌گیری

پس از بررسی ترجمه انگلیسی رمان «سفر گرای ۲۷۰ درجه» توسط مترجم آمریکایی پاول اسپراکمن، نمونه‌های زیادی از انواع تغییرات اختیاری در ترجمه یافت شدند. این تغییرات که شامل تغییرات گسترشی - افزایشی، تغییرات کاهش - حذفی، تغییرات متفرقه و همچنین نمونه‌هایی از تغییرات ترتیبی بودند که در سطوح مختلف شامل کلمه، عبارت، بند و جمله اطلاعات موجود در رمان فارسی را دستکاری کردند. به‌طور مثال، دغدغه ناصر و هم‌زمانش درباره پول، کرایه ماشین، قیمت شیرینی و سیگار کشیدن یک رزمنده اطلاعاتی بودند که

تحت عنوان تغییرات گسترشی - افزایشی توسط مترجم آمریکایی به متن اضافه گردیدند. اضافه کردن مطالب فوق در ترجمه به نوعی شخصیتی متفاوت را از رزمندگان ایرانی برای خواننده انگلیسی‌زبان به تصویر کشید. در ترجمه انگلیسی ناصر و هم‌زمانش دغدغه پول را دارند، سیگار می‌کشند و به فکر ارضای امیال دنیوی خود هستند، این در حالی است که رمان فارسی که احمد دهقان بر مبنای تجربه شخصی خویش از حضور در دفاع مقدس به رشته تحریر درآورده است، چنین تصویری را برای خواننده فارسی‌زبان به تصویر نکشیده است. از جمله مطالبی که مترجم آمریکایی از متن مقصد حذف کرده است، استراتژی عراق در استفاده از سلاح‌های شیمیایی برای از بین بردن رزمندگان ایرانی بود. نام منطقه هویزه، شهر اهواز، چگونگی مجروح شدن ناصر، شخصیت اصلی داستان، موجی شدن یکی از رزمندگان و کیفیت نامناسب درمانگاه‌های بین‌راهی رزمندگان همه و همه از جمله نمونه‌هایی از تغییرات کاهشی - حذفی بودند. این گونه حذف‌ها که عمدتاً ریشه ایدئولوژیک دارند، تصویری متفاوت را از جنگ ایران و عراق برای خواننده انگلیسی‌زبان به تصویر می‌کشند، جنگی برابر و بدون سلاح شیمیایی! همچنین تغییراتی در ترجمه انگلیسی یافت شدند که نشان‌دهنده تحریف بعضی از قسمت‌های رمان فارسی بودند. این تغییرات نه تنها روایتی متفاوت را از واقعیت جنگ ارائه دادند، بلکه اطلاعات نادرستی را از اسلام و سنت شیعه بیان کردند و این مسئله خود می‌تواند سوء برداشت‌هایی را برای خوانندگان غیر فارسی‌زبان که شاید اطلاعات کمی از اسلام داشته باشند ایجاد کند؛ دیگر اینکه می‌توان به تغییرات ترتیبی اشاره کرد که با جابه‌جایی در روند رخدادها در نمونه‌هایی اولویت درس بر جبهه و امور دیگر بر نماز مشاهده شد.

در نهایت، تغییرات بیان‌شده در سایه ایدئولوژی پاول اسپراکمن، مترجم کتاب مذکور، معنا پیدا کردند. ایدئولوژی‌ای که مقوله جنگ ایران و عراق را مانند سایر جنگ‌ها، جدا از مسائل سیاسی و مذهبی می‌بیند که در سایه این جدایی، هویت یک ملت و چه بسا هویت یک جنگ نادیده گرفته می‌شود، نگاه رزمندگان مادی می‌شود، ارزش‌های انسانی، حس نوع‌دوستی و میهن‌دوستی، فداکاری و از خودگذشتگی از بین می‌رود، حقایقی از جنگ

کتمان و یا تحریف و اولویت‌هایی جابه‌جا می‌شوند و این خود شاید آغاز ورود به یک فراروایت است که می‌تواند موضوعی بحث‌برانگیز برای پژوهش‌های آتی باشد. مقاله حاضر می‌تواند برای مترجمانی که متون ادبی حساس مانند روایت‌های جنگ ایران و عراق و سایر متون ادبی در حوزه دفاع مقدس را برای ترجمه انتخاب می‌کنند، سودمند باشد و آنها را نسبت به اهمیت عدم تغییر اطلاعات متن در طی فرآیند ترجمه، رویکردهای ایدئولوژیکی مترجم و مسئله فراروایت‌ها آگاه سازد.

فهرست منابع

الف) منابع فارسی

- باشگاه خبرنگاران جوان. (۲ مهر ۱۳۹۲). «با نویسندگان دفاع مقدس / احمد دهقان کیست؟» {کد خبر ۴۵۶۲۳۴۰} از طریق نشانی <https://www.yjc.news/۰۰J/s/۸>
- دهقان، احمد. (۱۳۹۳). *سفر به گرای ۲۷۰ درجه*. چاپ بیستم. تهران: انتشارات سوره مهر.
- جام جم البرز. (۲۳ تیر، ۱۳۹۸). «احمد دهقان». {کد خبر ۱۳۹۸/۲۱۵۵۹۹} از طریق نشانی <https://jamejamalborz.ir/home/NewsInfo/215600#>
- حقانی، زهرا. (۵ مهر، ۱۳۹۷). «دهقان با دور شدن از کلیشه‌ها صداقت را وارد زبان داستانی کرد». {گزارش خبری}. تهران: خبرگزاری کتاب ایران. از طریق نشانی <https://www.ibna.ir/vdcipwar3t1aqq2.cbct.html>
- رشیدی، لیلیا. (۱۳۹۴). «تحلیل ساختاری داستان کوتاه دفاع مقدس از نویسندگان زن (آثار برگزیده دفاع مقدس اولین دوره)». محمود بشیری. پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی. دانشگاه علامه طباطبایی.
- سرشار، محمدرضا. (۱۱ تیر، ۱۳۹۶). «هوا سرشار از کلمات است». {گزارش خبری}. تهران: کتاب و ادبیات خبرگزاری فارس. از طریق نشانی <http://fna.ir/Z\CMMS>
- سیدکاشانی، سیده نرجس. (۱۳۹۲). «بررسی تطبیقی مؤلفه‌های ادبیات دفاع مقدس و ادبیات جنگ جهانی دوم با تکیه بر رمان‌های نخل‌های بی‌سر (قاسمعلی فراست)، سفر به گرای ۲۷۰ درجه (احمد دهقان) و رمان‌های قربانی (کورتزیو مالاپارته) و سیمای زنی در میان جمع (هاینریش بل)». احمد تمیم داری. پایان‌نامه کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی. دانشگاه علامه طباطبایی.

شریفی طراز کوهی، حسین و مدرس سبزواری، ساسان. (۱۳۹۵). «کاربرد تسلیحات شیمیایی در جنگ ایران و عراق از منظر حقوق کیفری». فصلنامه پژوهش حقوق عمومی. دوره ۱۸، شماره ۵۲. صص ۱۲۹-۵۲.

قادری بافتی، فاطمه. (۱۳۹۹). «تغییر زاویه دید در ترجمه آثار دفاع مقدس». نشریه دوفصلنامه ادبیات دفاع مقدس دانشگاه شاهد. دوره ۴، شماره ۲، صص ۷۵-۸۶.

منصوری خوزستانی، زینب. (۱۳۹۳). «نقش هوپزه در جنگ تحمیلی». محمدرضا علم. پایان نامه کارشناسی ارشد تاریخ خلیج فارس. دانشگاه شهید چمران اهواز.

یوسفی، محمدرضا و طاهره، احمدی ورزنه. (۱۳۹۱). «نقد و تحلیل بازتاب موضوع جنگ در رمان سفر به گرای ۲۷۰ درجه برنده بیست سال داستان نویسی دفاع مقدس». در ششمین همایش پژوهش‌های ادبی. تهران: دانشگاه شهید بهشتی.

<https://www.sid.ir/fa/seminar/ViewPaper.aspx?ID=42836>

ب) منابع انگلیسی

افضلی، کتایون. (۲۰۲۰). «بازنمایی گفتمان ایران از جنگ در ترجمه انگلیسی ادبیات جنگ ایران». مجله جان بنیامین. دوره ۶۶، شماره ۱. صص ۷۰-۹۵.

بیکر، مونا. (۲۰۰۵). «روایت‌ها در و از منظر ترجمه». مجله ترجمه و تفسیر اسکاس. دوره ۱، شماره ۱. صص ۴-۱۳.

پکنن، هیلکا. (۲۰۱۰). «صدای مشترک نویسنده و مترجم: نگاهی بر سبک از طریق متغیرها در ترجمه ادبی». ریتوالی هالم پایان نامه دکتری مطالعات ترجمه. دانشگاه هلسینکی.

حتیم، بسیل. (۲۰۰۰). «ارتباط میان فرهنگ‌ها: نظریه ترجمه و زبانشناسی مقابله‌ای متن». اگزتر: انتشارات دانشگاهی اگزتر.

دهقان، احمد. (۱۳۷۵). سفر به گرای ۲۷۰ درجه، ترجمه پاول اسپراکمن. (۲۰۰۶). کالفرنیا: انتشارات مزدا.

رحیمی، فروغ و ریاضتی، محمدجواد. (۲۰۱۱). «ترجمه و دستکاری: یک تحلیل انتقادی گفتن از یک مطالعه موردی». مجله بین‌المللی الکسیر (زبانشناسی و ترجمه). شماره ۴۱. صص ۵۷۸۵-

فاوست، پیتز. (۲۰۰۳). «دستکاری زبان و فرهنگ در ترجمه فیلم». نقل در ام. کالزادا پرز، دربارهٔ ایدئولوژی-ایدئولوژی در مطالعات ترجمه: (منچستر: اس تی. جرام).
 فرحزاد، فرزانه. (۲۰۱۲). «نقد ترجمه: یک مدل سه وجهی بر تحلیل انتقادی گفتمان». فصلنامه مطالعات ترجمه. دوره ۹، شماره ۳۳. صص ۲۷-۴۴.
 فرحزاد، فرزانه و پرهام، فاطمه. (۲۰۱۴). «نظریهٔ روایت بیکر مورد بررسی قرار گرفته در نظریهٔ پست مدرن لیوتارد». فصلنامهٔ مطالعات ترجمه. دوره ۱۲، شماره ۴۶. صص ۲۸-۴۰.
 فون دایک، تئون آدریانوس. (۲۰۰۰). «اخبار مرتبط با نژاد پرستی: یک رویکرد تحلیلی گفتمان». نقل در اس، کوتل. نژاد، نژادپرستی و رسانه‌های گسترده. (میلتون کینز: دانشگاه آزاد بریتانیا).

کالزادا پرز، ماریا. (۲۰۰۳). **دربارهٔ ایدئولوژی**. منچستر: اس تی. جروم.
 میسون، یان و حتمیم، بسیل. (۲۰۱۴). **گفتمان و مترجم**. لندن: راتلج.
 واعظیان، هلیا و قادری بافتی، فاطمه. (۲۰۱۹). «تغییرات ترجمه و روایت‌شناسی: مطالعهٔ موردی کتاب سفر به گرای ۲۷۰ درجه». مجلهٔ بین‌المللی الکسیر (زبان‌شناسی و ترجمه). شماره ۱۳۳. صص ۵۳۵۶۹-۷۲.
 واعظیان، هلیا و قادری بافتی، فاطمه. (۲۰۱۹). «تغییرات اختیاری در ترجمهٔ فارسی به انگلیسی». چاپ‌شده در مجلهٔ ورتیمو. شماره ۱۲. صص ۱۵۰-۶۴.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی